

Όλα άρχισαν από ένα τζάμι... ένα σπασμένο τζάμι στο Μουσείο Ακροπόλεως. «Ποιος πληρώνει το μάρμαρο» είναι γνωστό: Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο. Για το τζάμι όμως πρέπει να υπάρχει ειδική πρόβλεψη στον προϋπολογισμό, που να έχει εγκριθεί από την προϊσταμένη αρχή. Θα μπορούσε ίσως κάποιο όργανο να βοηθήσει... κι αν αυτό δεν υπάρχει, τότε να το δημιουργήσουμε. Έτσι γεννήθηκε η ιδέα για ένα Σύλλογο, στην αρχή είναι αλήθεια για τις ανάγκες της Εφορείας που δεν μπορούσαν να καλυφθούν από το Υπουργείο. Όμως, συγχρόνως, ήταν φανερή η επιθυμία που είχαν πολλοί Αθηναίοι να ενημερωθούν για τα έργα που εκτελούνταν στην Ακρόπολη. Το σπουδαίο είναι ότι υπήρχε στέγη. Από το 1987 το κτήριο Weiler στο οικόπεδο Μακρυγιάννη είχε αποκατασταθεί και στέγαζε τα αντίγραφα των γλυπτών του Παρθενώνα καθώς και μια έκθεση για τη συντήρηση και αναστήλωση των μνημείων Ακροπόλεως. Και το πιο σημαντικό, διέθετε μια αίθουσα διαλέξεων. Με τη συνεργασία συναδέλφων από την Εφορεία και την Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως οργανώσαμε ενημερωτικές ομιλίες και προβάλλαμε μια ταινία από τα γυρίσματα του Κ. Βρεττάκου τις ώρες των πιο δύσκολων εργασιών. Ιδιαίτερη επιτυχία είχε ένα σχετικό πολυθέαμα, που είχαν οργανώσει κάποιοι υπάλληλοι της Εθνικής Τράπεζας με τη συνεργασία συναδέλφων. Τα Κυριακάτικα πρωινά έρχονταν άνθρωποι της γειτονιάς, στην αρχή από περιέργεια και μετά με ενθουσιασμό. Ήμασταν κάπως σαν ένα ΚΑΠΗ του Κουκακίου... Καλούσαμε και τους υπεύθυνους άλλων Εφορειών της Αθήνας να μας μιλήσουν για τις δραστηριότητές τους, που είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον με τις ανασκαφές για τα έργα του Μετρό. Την παράσταση έκλεβε πάντα η Κορνηλία Χατζησαλάνη με τα εμπνευσμένα εκπαιδευτικά της προγράμματα.

Έτσι ωρίμασε η ιδέα για την ίδρυση ενός Σωματίου, που θα μας βοηθούσε οικονομικά και ηθικά να πραγματοποιήσουμε τα οράματά μας. Έπρεπε να ακολουθήσουμε τη τυπική διαδικασία: Στις 9.5.1988 συνήλθαν στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως 34 φίλοι, όλοι εκλεκτοί, και θα αναφέρω μόνον εκείνους που δεν υπάρχουν πια: Μ. Ανδρόνικος, Β. Μαζαρά-

κης, Θ. Κουρουσόπουλος Χ. Κουρούκλης, Μ. Πλωρίτης, Ι. Πεσματζόγλου, Γ. Τενεκίδης, Ν. Αλεξίου, Κ. Τρυπάνης, Ο. Κυριακός, Μ. Χατζηδάκης, Γ. Νικολαΐδης, Α. Τζάρτζανος. Ο τελευταίος είχε συντάξει ένα Καταστατικό με 42 άρθρα, το οποίο και εγκρίναμε. Ορίστηκε μια πρώτη 5μελής Δ.Ε. από τους Δ. Κοπανίτσα, Χ. Ροκόφυλλο, Φ. Στράτο, Α. Τζάρτζανο, Κ. Χατζησαλάνη και περιμέναμε την αναγνώριση από το Πρωτοδικείο. Λίγες ημέρες πριν από τα Χριστούγεννα του 1988 μπορέσαμε να συγκαλέσουμε την Α΄ Τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία εξέλεξε Δ.Σ. από τους Μ. Ανδρόνικο, Ο. Κυριακό, Θ. Κουρουσόπουλο, Α. Ρούφου, Α. Τζάρτζανο, Ε. Τουλούπα, Κ. Χατζησαλάνη και Εξελεγκτική Επιτροπή από τους Δ. Κοπανίτσα, Μ. Νειάδα, Φ. Στράτο. (Μετά από 10 χρόνια χρειάστηκε να γίνει τροποποίηση του Καταστατικού, που περιλαμβάνει 33 άρθρα και που ισχύει μέχρι σήμερα).

Μια από τις πρώτες μας ενέργειες ήταν να στείλουμε στο Τύπο επιστολή, στην οποία εκφράσαμε την ανησυχία μας για τα εμπόδια που προβάλλονταν, προκειμένου να αρχίσει η ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως, αφού είχε ολοκληρωθεί ο Διαγωνισμός. Οι εκδηλώσεις μας ήταν τακτικές: Κάθε χρόνο ενημέρωση των «Φίλων» για τα έργα της Εφορείας και της ΕΣΜΑ, κάθε μήνα διάλεξη ή ξενάγηση σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, κάθε Άνοιξη μια εκδρομή. Η πρώτη μας εκδρομή, το 1993, ήταν στη Μακεδονία. Στη Βεργίνα φυτέψαμε μια αττική ελιά στη μνήμη του Ανδρόνικου, που διετέλεσε Αντιπρόεδρος της ΕΦΑ. Ακολούθησαν εκδρομές στους νομούς Πρέβεζας, Άρτας, Φωκίδας, Φθιώτιδας, Βοιωτίας, Εύβοιας, Αργολίδας, Αρκαδίας και στα νησιά Μύκονο-Δήλο, Κέα.

Με ομιλίες στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως τιμήσαμε τις μνήμες της Μελίνας Μερκούρη, του Νικολάου Πλάτωνος και του Γιάννη Μηλιάδη. Η Ελένη Μηλιάδη είχε δωρήσει τα έπιπλα του γραφείου του, τη βιβλιοθήκη με το αρχείο του και δυο προσωπογραφίες του ίδιου, έργα του Μπουζιάνη. Έτσι μπόρεσε η Εφορεία να εγκατασταθεί στα άδεια δωμάτια του 3ου

ορόφου του κτηρίου Weiler. Για τον εξοπλισμό της αίθουσας διαλέξεων (καθίσματα, όργανα προβολών κ.τ.λ.) δεχτήκαμε δωρεές από την Εταιρεία ΜΕΤΑ-ΞΑ, τον ΟΜΕΠΟ, τον Σύλλογο ΑΘΗΝΗ.

Όταν βεβαιωθήκαμε ότι και άλλα πρόσωπα, εκτός από τα μέλη μας, που είχαν φθάσει τα 200, ήθελαν να επικοινωνούν μαζί μας, Μουσεία, Εφορείες Αρχαιοτήτων, Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές, Πανεπιστήμια, αποφασίσαμε να εκδώσουμε ένα περιοδικό: Το όνομα αυτού «Ανθέμιον», έτος γεννήσεως 1995. Με ικανοποίηση σήμερα διαπιστώνουμε ότι είναι παντού ευπρόσδεκτο, γιατί δημοσιεύει τα νέα της Εφορείας και της ΕΣΜΑ, περιληπτικά βέβαια, αλλά πολλά χρόνια πριν από τα «Χρονικά» του «Αρχαιολογικού Δελτίου», που εκδίδονται από το Υπουργείο. Για τα πρώτα τεύχη είχαμε τη χορηγία του Ιδρύματος Ωνάση και για άλλα δωρεές του Θ. Παπαλεξόπουλου και της Θ. Χατζηγιάννη.

Στα τρία πρώτα Ανθέμια ο Προϊστάμενος της Α΄ ΕΠΚΑ, Π. Καλλιγιάς γράφει για τις ανασκαφές στο οικόπεδο Μακρυγιάννη, όταν άρχισαν τα έργα για το σταθμό του Μετρό και για τα Μουσεία της Εφορείας (Ακροπόλεως, Αγοράς, Κανελλοπούλου, Κέας, ΚεΜΑ.). Ο ίδιος στο 8ο Ανθέμιο (2002) γράφει για τις εργασίες στη Ν. Κλιτύ της Ακροπόλεως. Ο Χ. Μπούρας, Πρόεδρος της ΕΣΜΑ, εκθέτει τις εργασίες συντηρήσεως στα μνημεία Ακροπόλεως στα τεύχη 2 και 9 (1996 και 2001).

Το 4ο Ανθέμιο είναι αφιερωμένο στα μάρμαρα του Παρθενώνα. Γράφουν η Ελένη Cubitt, ο Αλ. Μάντης, ο Θ. Σκουλικίδης. Ανάτυπα από τις σελίδες με τα κατατοπιστικά σχεδιογραφήματα, σε ελληνικά και αγγλικά, είναι πάντα περιζήτητα.

Το 5ο τεύχος, το 1999, αναφέρεται στον αρχιτέκτονα Α. Παπανικολάου που πρόλαβε πριν από τον θάνατό του να δει τελειωμένο το έργο του στο Ερέχθειο. Στο ίδιο τεύχος η Ισμ. Τριάντη κάνει απολογισμό των εργασιών της Εφορείας.

Στο 6ο τεύχος, το 2000, ο πολιτικός μηχανικός Κ. Ζάμπας γράφει για την ομορφιά των κίωνων του Παρθενώνα από αισθητική και τεχνική άποψη.

Η Ακρόπολη τα χρόνια της Κατοχής, 1940-44, είναι το θέμα του 7ου Ανθемίου (Αρχείο Χατζηπατέρα, Κ. Φαφαλιού-Δραγώνα).

Το 2002, στο 9ο Ανθέμιο, η πολιτικός μηχανικός Μ. Ιωαννίδου εκθέτει το πρόγραμμα για την αποκατάσταση των οροφών των Προπυλαίων. Στο ίδιο τεύχος δημοσιεύεται η διάλεξη του καθηγητή St. Miller, που έδωσε στην Ουάσιγκτον για τον επαναπατρισμό των γλυπτών του Παρθενώνα.

Στο 10ο τεύχος, του 2003, η Α. Χωρέμη γράφει για τις εργασίες της Εφορείας στην Κέα, την επανέκθεση στο Μουσείο της Ιουλίδας και ο Κ. Καζαμάκης για τον Πύργο της Αγ. Μαρίας.

Στο 11ο τεύχος, του 2004, οι αρχιτέκτονες Γ. Κνιθάκης (ήταν το τελευταίο του άρθρο πριν από τον αιφνίδιο θάνατό του) και Γ. Τιγγινάγκα παρουσιάζουν τις εργασίες στη Βιβλιοθήκη Αδριανού.

Το 2004 (Ανθέμιο 12ο-13ο) δημοσιεύονται από τον Α. Μάντη τα αναστηλωτικά έργα στο Ασκληπιείο και από τους Κ. Μπολέτη, Κλ. Ασλανίδη και Μ. Μαυροειδόπουλο οι εργασίες στο κοίλο του Διονυσιακού Θεάτρου.

Η Μ. Ιωαννίδου γράφει «30 χρόνια αναστηλωτικές επεμβάσεις στην Ακρόπολη», και οι Μ. Λεφαντζής και Μ. Μπριάννα-Πρωτοπαπαδάκη: «Εργασίες και Έρευνες στη Στοά Ευμένους». Η Ε. Τουλούπα παρουσιάζει το σύγγραμμα του Β. Holtzmann, L' Acropole d' Athènes.

Το 14ο Ανθέμιο, το 2005, είναι αφιερωμένο στην Ημερίδα προς τιμή του J. Marcadé. Δημοσιεύονται οι ομιλίες των Α. Μάντη, Β. Μαχαίρα, Fr. Croissant, Α. Δεληβορριά, Ι. Τριάντη, Φ. Ζαφειροπούλου και στο 15ο «Οι αναστηλώσεις των μνημείων Ακροπόλεως, 1975-2005» από τη Φ. Μαλλούχου-Tufano.

Το 2006 (τ. 16ο) η Α. Χωρέμη γράφει για τα έργα ανάδειξης στον Χώρο και το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς και για την έκθεση «Το Μουσείο και η Ανασκαφή». Η Ε. Τουλούπα παρουσιάζει τον Φάρο Τυφλών και το Μουσείο Αφής.

Το 17ο τεύχος (2007) είναι αφιερωμένο στη μνήμη του Θ. Σκουλικίδη. Δημοσιεύονται οι ομιλίες των Α. Ανδρέοπουλου, Π. Βασιλείου, Ε. Παπακωνσταντίνου-Ζιώτη, Κ. Φωτάκη, L. Lazzarini, M. Laurenzi-

Tabasso στην ημερίδα της 25ης Νοεμβρίου 2006, που οργανώθηκε από την ΕΦΑ.

Στο 18ο τεύχος (2008) περιλαμβάνονται τα κείμενα των διαλέξεων της Α. Παπανικολάου-Kristensen για τον P.O. Brøndsted και την τύχη των γλυπτών της Καρθαίας και άλλων αρχαιοτήτων από την Ελλάδα και της Α. Μαλλικούρτη για τη νήσο Ίκαρο (σημερινή Failaka) στον Αραβικό κόλπο. Τέλος, το 19ο τεύχος (2008), είναι εξ ολοκλήρου αφιερωμένο στον Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό έκθεσης με θέμα την Ακρόπολη, που διοργανώθηκε, με μεγάλη ανταπόκριση, πέρυσι.

Η εκδοτική μας δραστηριότητα επεκτάθηκε, χάρις στην βοήθεια των εταιρειών «Οδών και Οδοστρωμάτων», «ΚΛΕΟΣ», του Ιδρύματος Μποδοσάκη και της κας Κ. Κυριακοπούλου. Συγκεκριμένα εκδόθηκαν τα βιβλία: «Η Δημιουργική Όραση» της Σ. Καρούζου, «Από την Πνύκα στο Παγκράτι» της Ε. Τουλούπα, «Έγραψαν για την Ακρόπολη» από διάφορες προσωπικότητες τα χρόνια 1850-1950, «Αυτοφυής βλάστηση στους αρχαιολογικούς χώρους», ομιλίες από Δημερίδα του Μαΐου 1998, που οργανώθηκε από την ΕΦΑ. Παράλληλα, η ΕΦΑ προέβη στην έκδοση επτά αρχαιολογικών οδηγών, στην ελληνική και αγγλική, με τίτλο «Αρχαιολογικοί Περίπατοι γύρω από την Ακρόπολη» και συγκεκριμένα για τα εξής θέματα: Ακρόπολη και Μουσείο, Αρχαία Αγορά της Αθήνας - Άρειος Πάγος, Μουσείο Αρχαίας Αγοράς. Βιβλιοθήκη Αδριανού - Ρωμαϊκή Αγορά, Νότια Κλιτύς Ακροπόλεως, Βόρεια, Ανατολική και Δυτική Κλιτύς Ακροπόλεως, Λόφοι Φιλοπάππου-Πνύκας-Νυμφών, καθώς και στην έκδοση καρτών με απεικόνιση γλυπτών και μνημείων. Οι φωτογραφίες είναι του Σ. Μαυρομμάτη και έχουν γίνει περιζήτητες.

Μετά από σχετικές ομιλίες, εκδόθηκε ο πρώτος τόμος της σειράς «Τα Πρόσωπα της Ακρόπολης». Περιλαμβάνει τα κείμενα: Ο. Παλαγγιά: L. Ross, Μ. Κορρέ: F.C. Penrose, Φ. Μαλλούχου-Tufano: Penrose και αναστήλωση Παρθενώνα, Ν. Βογκέικοφ - Κ. Δεκαβάλλα: G.P. Stevens. Προγραμματίζεται ακόμη η έκδοση των ομιλιών των Μ. Κορρέ για τον W. Doerpfeld, του Α. Μάντη για τον Η. Payne, του Μ. Kreeb για τον F. Brommer, του Α. Τανούλα για το W.B. Dinsmoor, της Φ. Μαλλούχου-Tufano για τους Doerpfeld και

Dinsmoor και την αναστήλωση του Παρθενώνα.

Εκτός από τους μεγάλους αρχαιολόγους L. Beschi και J. Margadé, που τιμήσαμε για τον ερευνητικό τους έργο στην Ακρόπολη, η ΕΦΑ θέλησε να εκδηλώσει την εκτίμησή της και στους μαρμαροτεχνίτες που αποχωρούσαν με τη συνταξιοδότησή τους. Έτσι οργανώθηκαν κάποιες εκδηλώσεις για τους Γ. Αρμπιλιά, Β. Αναστασιά, Π. Λίτινα, Θ. Χάππα, αλλά και για

τους παλιότερους Ν. Σκαρή, Σ. Καφούρο, Κ. Θεοτικό, Φ. Αλεξόπουλο, Τ. Παπαρίδη, Ι. Αρμάο, Ι. Κλάδιο.

Τα πρώτα χρόνια από την ίδρυσή μας καλούσαμε με τον Καινούργιο Χρόνο σε γεύμα τους «Φίλους» μας στο ξενοδοχείο «Αμαλία» και τους ενημερώναμε για τις δραστηριότητές μας. Ήταν μια ευκαιρία με λαχνούς και δώρα να συγκεντρώσουμε χρήματα. Το 2002 πρωτοτυπήσαμε. Καλέσαμε τους χορηγούς μας στο ξενοδοχείο «Άστωρ» με τη θαυμάσια θέα προς την Ακρόπολη για να τους ευχαριστήσουμε. Ήρθαν αντιπρόσωποι από τα Ιδρύματα Ωνάση, Νιάρχου, Κωστοπούλου, Μποδοσάκη, Σαμούρκα, τα Τσιμέντα Τιτάν, την Τράπεζα Πειραιώς, τις Εταιρείες Μεταξά, Αργυρομεταλλευμάτων και Βαρυτίνης, Β.Ε. Δαυίδ και

οι κύριοι Ν. Παράσχης και Π. Κοντέλης. Ο Κώστας Καστανάς διάβασε κείμενα από τις εκδόσεις μας.

Όμως, όχι μόνο πήραμε, αλλά και δώσαμε!

Η ΕΦΑ στην πορεία όλων αυτών των χρόνων, με συνεισφορές της, κάλυψε σπουδαίες και σημαντικές ανάγκες. Συγκεκριμένα:

- Εξήυρε πόρους για τη κατασκευή αντιγράφων για το Μουσείο Αφής στο Φάρο Τυφλών (1994). Για το έργο αυτό η ΕΦΑ τιμήθηκε με αναμνηστική πλακέτα.
- Μία από τις πιο σπουδαίες προσφορές της ΕΦΑ ήταν η διαχείριση χρημάτων από την UNESCO, το 1995, και συγκεκριμένα του ποσού 35.000.000 δρχ, για τη συντήρηση του Ερεχθείου, στη διάρκεια τεσσάρων εξαμήνων.
- Καλύφθηκαν έκτακτες δαπάνες για τη μεταφορά των «Λιονταριών» της Δήλου στο Μουσείο της Δήλου (1999.)
- Μια ομάδα γιατρών, το 1999, με την προτροπή του καθ. Στ. Γερούλανου, βοήθησε να αποκτήσει η Εφορεία ένα εκμαγείο από το εξωτερικό για να συμπληρωθεί η στήλη του Τηλεμάχου (μία από τις αρχαιότερες στήλες, που είχε αφιερωθεί στον Ασκληπιό και που βρισκόταν σκορπισμένη σε διάφορα Μουσεία).
- Καλύφθηκαν οι δαπάνες για την απόκτηση δυο αντιγράφων μορφών της ζωφόρου του Ερεχθείου, από το Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ.
- Το 2001, συνέβαλε στη μεταφορά αρχαίων από την Καρθαία στο Μουσείο Ιουλίδας της Κέας και υποστήριξε οικονομικά, με χρήματα που αντλήθηκαν από χορηγούς και δωρητές, την επανέκθεση του Μουσείου.
- Κάλυψε, με βοήθεια χορηγών, προκαταρκτικές δαπάνες για τη διοργάνωση και διεξαγωγή του διεθνούς Συνεδρίου «Οι Αγώνες των Παναθηναίων» (2004), καθώς και την έκδοση πρακτικών από εκδοτικό οίκο Οξφόρδης (Oxbow Books).
- Δόθηκαν 6.000 ευρώ για την ενοικίαση μηχανημάτων laser από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας & Έρευνας της Κρήτης για τον καθαρισμό γλυπτών της Ακρόπολης (2006).
- Προσφέρθηκαν επίσης μεγάλα χρηματικά ποσά

στην Α' ΕΠΚΑ για την οργάνωση και διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το πιο πρόσφατο είναι το «Οικείες Ιστορίες στους δρόμους και στις γειτονιές των δήμων Μελίτης και Κοιλής», που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του εορτασμού Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2007-2008 στον αρχαιολογικό χώρο Πνύκας - Φιλοπάππου.

Τα τελευταία χρόνια οι εκδηλώσεις μας γίνονται την Άνοιξη σε ελεύθερους χώρους:

Το 2003, στον κήπο του Μουσείου Μουσικών Οργάνων πραγματοποιήθηκε μουσική εκδήλωση με τίτλο «Μουσική των Δύο θαλασσών», όπου τρεις μαρμαροτεχνίτες μας - μουσικοί παρουσίασαν νησιώτικα τραγούδια του Αιγαίου και μια Ζακυνθινή Χορωδία επτανησιακά. Το 2005, στη Βιβλιοθήκη Αδριανού, ο θεατρικός Οργανισμός «ΟΨ» έδωσε παράσταση με αποσπάσματα από τις Τρωάδες του Ευριπίδη. Το 2007, στη Ρωμαϊκή Αγορά, πραγματοποιήθηκε Βραδιά Λόγου και Μουσικής με τη συμμετοχή της Α. Καγιαλόγλου, οπότε υπήρξε μεγάλη προσέλευση.

Κάθε χρόνο συνέρχονται τα μέλη για να ακούσουν τον απολογισμό του Δ.Σ. από τον Γ. Γραμματέα και τον Ταμία. Κάθε τρία χρόνια γίνονται αρχαιρεσίες για την εκλογή Δ.Σ. Αναφέρουμε μόνον τους Προέδρους: Θ. Κουρουσόπουλος, Φ. Στράτος, Μ. Νειάδας.

Όλοι φρόντισαν να μας βρουν χορηγούς, ο κ. Στράτος, ιδιαίτερα, έγραψε ως μέλη μας πολλές Εταιρείες που καταβάλλουν μια αυξημένη συνδρομή. Ο κ. Νειάδας ενήργησε, ώστε να είναι δυνατή η πώληση των συγγραμμάτων μας που μας αποδίδουν κάποια κέρδη. Μεγάλο όφελος είδε η ΕΦΑ από την πώληση στα Μουσεία της Εφορείας των αρχαιολογικών οδηγών, που εκδόθηκαν με τη φροντίδα της Α. Χωρέμη.

Είμαστε αισιόδοξοι για το μέλλον της ΕΦΑ. Πώς να μην είμαστε, όταν βλέπουμε ορθωμένο το νέο Μουσείο της Ακρόπολης με τα άθραυστα τζάμια του, στα οποία καθρεφτίζεται το κτήριο Weiler και πιο ψηλά ο Παρθενώνας!